Voortgangsoverzicht 2025 Gebiedsaanpak Energie Glastuinbouw

Versie: Augustus 2025

1. Inleiding

Via het programma 'Gebiedsaanpak Energie Glastuinbouw (hierna gebiedsaanpak), onderdeel van Kas als Energiebron, draagt Greenports Nederland zorg voor het aanjagen van energietransitie via collectieve oplossingen (zoals geothermie en restwarmte) in tuinbouwgebieden. Uitvoerder van het programma Gebiedsaanpak Energie Glastuinbouw 2022-2025 is Glastuinbouw Nederland. Via inzet van regiocoördinatie, energiedeskundigheid en het netwerk wordt ondersteuning geleverd aan de regionale gebiedsaanpak in benoemde gebieden[1] waarin met de provincies en gemeentes wordt samengewerkt.

2. Ontwikkelingen in het programma

Areaal met actieve gebiedsaanpak

Provincie	Totaal Glasareaal 2022	Totaal oppervlakte benoemde gebieden	aantal gebieden		Actieve aanpak	Geen actieve aanpak	In beraad
Zuid-Holland	4.898	3.203	24		2.973	230	-
Noord-Holland	1.161	1.104	7		1.015	89	-
Noord-Brabant	1.637	853	9		138	140	575
Gelderland	745	562	5		516	-	47
Limburg	915	551	12		551	-	-
Flevoland	420	487	2		350	-	137
Zeeland	226	341	5		341	-	-
Drenthe	198	247	2		247	-	-
Overijssel	165	120	1		120	-	-
Friesland	103	108	2		108	-	-
Groningen	68	-	0				
Utrecht	101	-	0				
Totaal	10.637	7.576	69		6.359	459	759
2025		**71%**			**84%**	**6%**	**10%**
2024		68%			78%	10%	12%

Er is ten opzichte van 2024 groei in gebieden met een actieve aanpak. Een deel hiervan is daadwerkelijke groei in gebieden waar het programma actief is (m.n. Noord-Brabant) en voor een groter deel (in Zuid-Holland en Noord-Holland) is dit voornamelijk het gevolg van het meenemen van de gebieden met een eigen aanpak, die geen gebruik maken van het programma. In 2024 was dit nog niet zo verwerkt.

[1] De benoemde gebieden is de indeling in de tuinbouwclusters bij de start van het programma in 2020 met voldoende omvang om te komen tot collectieve voorzieningen.

In onderstaande tabel is de onderverdeling in de gebruikmaking van het programma opgenomen:

Provincie	Aangesloten bij gebiedsaanpak		
	ja	nee	zelf
Zuid-Holland	2.698	230	-
Noord-Holland	374	-	730
Noord-Brabant	713	-	140
Gelderland	-	-	562
Limburg	551	-	-
Flevoland	-	137	350
Zeeland	341	-	-
Drenthe	150	-	97
Overijssel	-	120	-
Friesland	108	-	-
Groningen			
Utrecht			
Totaal	4.935	487	1.879
2025	65%	6%	25%

<u>Samenwerking in gebieden</u>

Georganiseerd in Entiteit			
	2025		2024
	Ha	aantal	aantal
Coöperatie	3.007	17	16
Vereniging	288	4	4
Stichting	470	2	3
BV	1.000	7	2
Stuurgroep	841	8	8
In oprichting	200	2	1
Niet bekend	507	7	10
Nee	1.264	22	21
Totaal	7.576	69	65

Het wel of niet georganiseerd zijn in een entiteit is een kenmerk wat inzicht geeft in de mate waarin ondernemers actief zijn om samen aan de toekomst van hun gebied te werken. De coöperatie is dan de meest gekozen vorm.
Uit de groei in coöperaties en BV's ten opzichte van 2024 is op te maken dat in meer gebieden tot uitvoering van de energievisie wordt gekomen.

Beschikbaarheid gebiedsvisie energie

Gebiedsvisie energie beschikbaar			
	2025		2024
	Ha	aantal	aantal
Ja	4.185	27	22
In ontwikkeling	1.391	11	18
Nee	1.749	26	20
Niet bekend	252	5	5
Totaal	7.576	69	65

In het convenant is de oplevering van een gebiedsvisie benoemd als doelstelling voor 1 januari 2023. Er zit gestage groei in het aantal gebieden met een gebiedsvisie. Het blijkt in praktijk echter ook dat updates van de energievisie regelmatig moeten plaatsvinden om aan te blijven sluiten op de actuele situatie en mogelijkheden.
Het opstellen van een energievisie blijft achter bij clusters zonder zicht op collectieve warmteopties. Dat blijft een flink areaal in het geheel.

Onderdelen gebiedsaanpak

Scope	Warmte		CO2		Elektra	
	Ha	aantal	Ha	aantal	Ha	aantal
Ja	7.257	64	6.615	53	6.084	46
Nee	319	5	962	16	1.493	23
2025	**96%**		**87%**		**80%**	
2024	90%		81%		74%	

Bij nagenoeg alle gebieden waar de gebiedsaanpak aandacht heeft is warmte onderdeel van de inventarisatie en transitie. De beschikbaarheid van CO2 in de energietransitie, en in nog mindere mate ‘elektra’, is ook steeds meer onderdeel van het gebiedsproces (focus vanuit het programma is voornamelijk warmteopties).
Afgelopen jaar zien we dat de vraag naar gebiedsgerichte begeleiding op het gebied van elektra verder toeneemt als gevolg van de toenemende congestieproblematiek.

Warmte

Fossielvrije Warmte												
	Geothermie			Restwarmte (extern)			Biomassa			Warmtenet		
	Ha	t.o.v. '24	aantal	Ha	t.o.v. '24	aantal	Ha	t.o.v. '24	aantal	Ha	t.o.v. '24	aantal
Gerealiseerd	2.057	37%	14	709	1%	4	1.931	3%	14	2.719	27%	21
Investeringsbeslissing	1.390	0%	6	213	++	2	-	-	-	1.573	38%	9
Businesscase	780	1%	6	382	0%	3	-	-	-	1.177	-10%	8
Verkenning	1.161	-6%	8	3.664	7%	26	-	-	-	690	-12%	5
On hold	328	-16%	3	-	-	-	-	-	-	128	-54%	3
Niet mogelijk	138	-16%	2	853	-11%	9	-	-	-	-	-	-
Niet bekend	311	-63%	5	284	-59%	4	284	-63%	4	184	-74%	3
Nee	1.412	50%	25	1.471	56%	21	5.362	21%	51	1.106	27%	20

De resultaten in de toepassing van nieuwe warmtebronnen voor collectief gebruik beginnen nu steeds breder beschikbaar te komen. De groei in 2025 wordt vertekend door de verwerking van de eerder niet opgenomen energiecollectieven in Noord-Holland, maar komt zeker ook voort uit groei van geothermie. Parallel aan de uitbreiding van geothermie groeit tevens het areaal warmtenetten.
Er zijn sterke verschillen per regio wat ook bepalend is in de transitiesnelheid richting klimaatneutraal. In een deel van Nederland is er geen zicht op collectieve warmteopties zoals geothermie of restwarmte omdat dit niet beschikbaar is. Dit maakt de transitie richting 2040 voor deze gebieden uitdagender.

Er was afgelopen jaar vrijwel geen groei van het areaal met restwarmte.
Er vallen soms mogelijkheden weg, zoals bijvoorbeeld richting 2027 de Amercentrale in Noord-Brabant. Daartegenover worden er ook nieuwe projecten opgestart zoals restwarmtelevering van datacenters en restwarmtelevering van afvalcentrales. Verwachting rond restwarmte is dat het areaal restwarmte in de komende jaren licht zal stijgen.

Overall zien we door de gebiedsaanpak en betrokkenheid van het landelijke programma dat de 'factor 'niet bekend' enorm is afgenomen. Voor veel gebieden is onderzocht wat mogelijkheden zijn en is duidelijke geworden of er wel of geen perspectief in een gebied is op collectieve verduurzaming.

CO2

CO2 beschikbaarheid (in ha.)			
	CO2-net	waarvan OCAP	Externe aanvoer
ja / gerealiseerd	4.004	2.895	1.820
in onderzoek	1.305	355	
nee	1.900	4.099	1.819
niet bekend	368	227	3.937
Totaal	7.576	7.576	7.576

T.o.v. 2024 is het inzicht in de mogelijke beschikbaarheid van CO2-mogelijkheden toegenomen.
Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat externe CO2 levering onder druk staat vanwege de komst van Porthos en de negatieve ontwikkelingen rondom de AVI's in verband met de bioswap en de kwaliteit van de CO2. Vanuit Glastuinbouw Nederland is begin september aandacht gevraagd voor de leveringsgevolgen van ondergrondse opslag voor de tuinbouw.

Elektra

Elektra		
	Ha	aantal
actueel knelpunt in transitie	2.868	34
toekomstig knelpunt	3.418	37
overleg netwerkbeheerder	5.050	34

De beschikbaarheid van netcapaciteit is een belangrijke voorwaarde voor de verduurzaming van glastuinbouwbedrijven d.m.v. elektrificatie.

Beschikbaarheid van elektra, mogelijkheden levering en netcongestie vormen in de energietransitie een steeds groter knelpunt. Het beeld is daar t.o.v. 2024 nauwelijks veranderd, maar de urgentie is wel gegroeid a.g.v. de ontwikkeling in de netcongestie.

3. Actuele ontwikkelingen en aandachtspunten 2025

a) Nieuw programma Energie & Modernisering

Het lopende programma Gebiedsaanpak Energie Glastuinbouw loopt eind 2025 af. Inmiddels is voor de periode 2026-2029 een nieuw programma Gebiedsaanpak Energie & Modernisering opgezet.
Naast het continueren van de ondersteuning en expertise in organisatie van de collectieve warmtevoorzieningen zal in dit nieuwe programma ook capaciteit en expertise worden ingezet op ontwikkeling van elektra, CO2-mogelijkheden in clusters en het opstarten van de gebiedsaanpak in clusters met minder transitieperspectief rond de collectieve verduurzamingsopties (dit betreft het onderdeel 'gebiedsactivatie').
De ontwikkelingen zoals opgenomen in dit voortgangsoverzicht ondersteunen deze bredere aanpak. Er is goede voortgang in de energietransitie, maar er is meer nodig om de transitie in de volledige breedte tot stand te brengen.

b) Voortgang gebiedsvisies

Binnen het lopende programma Gebiedsaanpak, en voor een aantal gebieden al daarvoor, is de opzet van een gebiedsvisie Energie een belangrijke mijlpaal. Nog steeds hebben niet alle tuinbouwgebieden een gebiedsvisie. Hier blijft aandacht voor vanuit de aanpak.
Wat echter ook opvalt is dat gebiedsvisies enorm snel kunnen veranderen. Prijs- en technologische ontwikkelingen hebben veel effect op teeltplannen en daaraan gekoppeld de vraag- en aanbodsituatie van energie. Het gedurende de uitvoering van het gebiedsplan bijstellen en actualiseren van de koers is essentieel.

c) Netcongestie

In de energietransitie speelt de netcongestie in gebieden steeds meer op. Vorig jaar is dit ook al aangegeven, maar de oplossing van netcongestie en de tijdstermijn die hiervoor staat in de verschillende regio's vormt een belemmering in de te behalen doelen.
Naast de uitwerking op gebiedsniveau, ook onderdeel van het nieuwe programma, is overkoepelend prioriteit nodig vanuit overheden, sector en energieleveranciers om met oplossingen te komen.

d) Innovatie en solitaire verduurzaming

Mede door de hoge prijzen van gas en de verwachtingen rond de doorontwikkeling van (steeds hogere) energiebelasting is er binnen de sector enorm veel aandacht en ontwikkeling van alternatieve warmtebronnen en elektra-opwekking. Via het programma Kas als Energiebron wordt deze solitaire ontwikkeling volop kracht bijgezet.
In de energietransitie via collectieve voorzieningen komen deze individuele opties ook steeds meer terug als alternatief. Zowel in de doorontwikkeling van gebieden die de base-load aan warmte via collectieve voorzieningen hebben geregeld als de gebieden waar deze mogelijkheden er niet zijn is combinatie van individuele en gezamenlijke voorzieningen een belangrijk aandachtspunt. In het nieuwe programma krijgt de overgang van beide aandachtsvelden en benutting van de mogelijkheden aandacht.

e) Ruimtelijke Ordening

In de mogelijkheden van de energietransitie in de tuinbouw zijn de locaties waar glastuinbouw gevestigd is een belangrijke randvoorwaarde. Omvorming van bestaande kleinere clusters, met weinig transitieperspectief, naar grotere (mogelijk nieuwe) clusters, dichter bij fossielvrije warmtebronnen, maakt de transitie kansrijker.
De benodigde bestemming van gebieden en ondersteuning van de sector zijn nog weinig concreet. Hier ligt echter wel urgentie, mede in relatie tot de uitrol van het programma Gebiedsaanpak Energie & Modernisering.
In het actieplan 'Ruimtelijke Ontwikkeling' is een mogelijke aanpak uitgewerkt. Start van dit plan in 2026 moet, naar de mening van de werkgroep, prioriteit krijgen. In het MT ETG en de stuurgroep DGO van GPNL is dit punt geagendeerd.